

Coronacrisis: impact op de werkgelegenheid in Midden-Utrecht

4 juni 2020

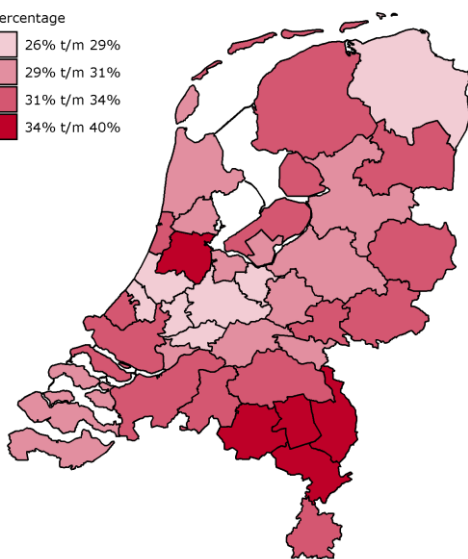
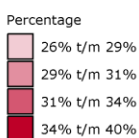

De uitbraak van het coronavirus en de intelligente lockdown die het kabinet in reactie daarop heeft ingesteld, bezorgen de economie flinke schade. Een terugval van werkgelegenheid is onvermijdelijk, ondanks de steunmaatregelen die de overheid heeft genomen. Ook de werkgelegenheid in de arbeidsmarktregio Midden-Utrecht wordt getroffen door het coronavirus. In de regio Midden-Utrecht werkt bijna drie op de tien werknemers in een sector die te maken heeft met (zeer) grote krimp van de werkgelegenheid zoals de uitzendbranche, horeca en cultuur, sport & recreatie. Bijna een kwart van de werknemers werkt in een sector waarin de werkgelegenheid juist toeneemt, waaronder zorg & welzijn en openbaar bestuur.

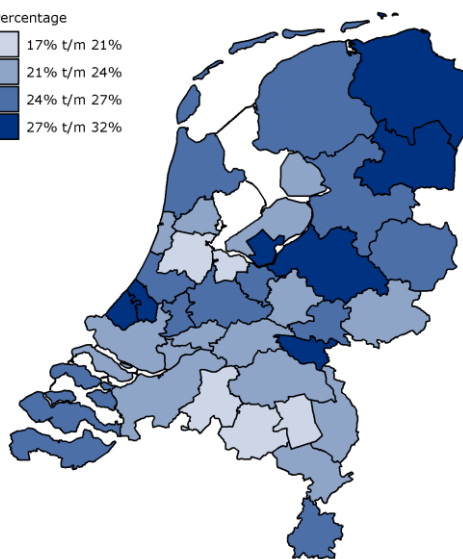
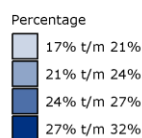
UWV verwacht dat de schade van de coronacrisis op de werkgelegenheid in 2020 op landelijk niveau groot is. Hoewel er nog veel onzeker is, is het wel duidelijk dat de impact op de werkgelegenheid sterk verschilt per sector. Doordat sectoren verschillend worden getroffen vindt er een tijdelijke of permanente verschuiving van werknemers plaats die komen van sectoren waar de omzet is gedaald (bijvoorbeeld horeca, cultuur, personenvervoer, grote evenementen) naar sectoren waar de omzet is gestegen, zoals productie medische materialen en bezorgdiensten. Werkgevers, werkgeversorganisaties, uitzendorganisaties, overheden, vakbonden en andere partijen op de regionale arbeidsmarkt bundelen hun krachten om o.a. het digitaal omscholen en cross-sectoraal matchen te bevorderen. Een voorbeeld hiervan is het platform 'Midden-Utrecht Werkt Door'. Als reactie op de impact van de coronacrisis ontstaan ook nieuwe kansen op werk door de versnelde digitalisering, de ontwikkeling van nieuwe producten voor de anderhalvemetersamenleving (bijvoorbeeld sensoren om afstand te houden) en een andere inzet van productiemiddelen (bijvoorbeeld productielijnen die worden omgebouwd voor de productie van beschermingsmiddelen).

Figuur 1 Verwachte impact op regionale werkgelegenheid in 2020 per arbeidsmarktregio: percentage van de werknemers in sectoren met grote of zeer grote krimp (links) en groei (rechts)

Percentage van de werknemers in sectoren met grote of zeer grote krimp

Percentage van de werknemers in sectoren met groei

Bron: UWV Polisadministratie (werknemers) gecombineerd met SUWI Bedrijvenregister voor indeling naar sectoren. Peildatum eind okt'19

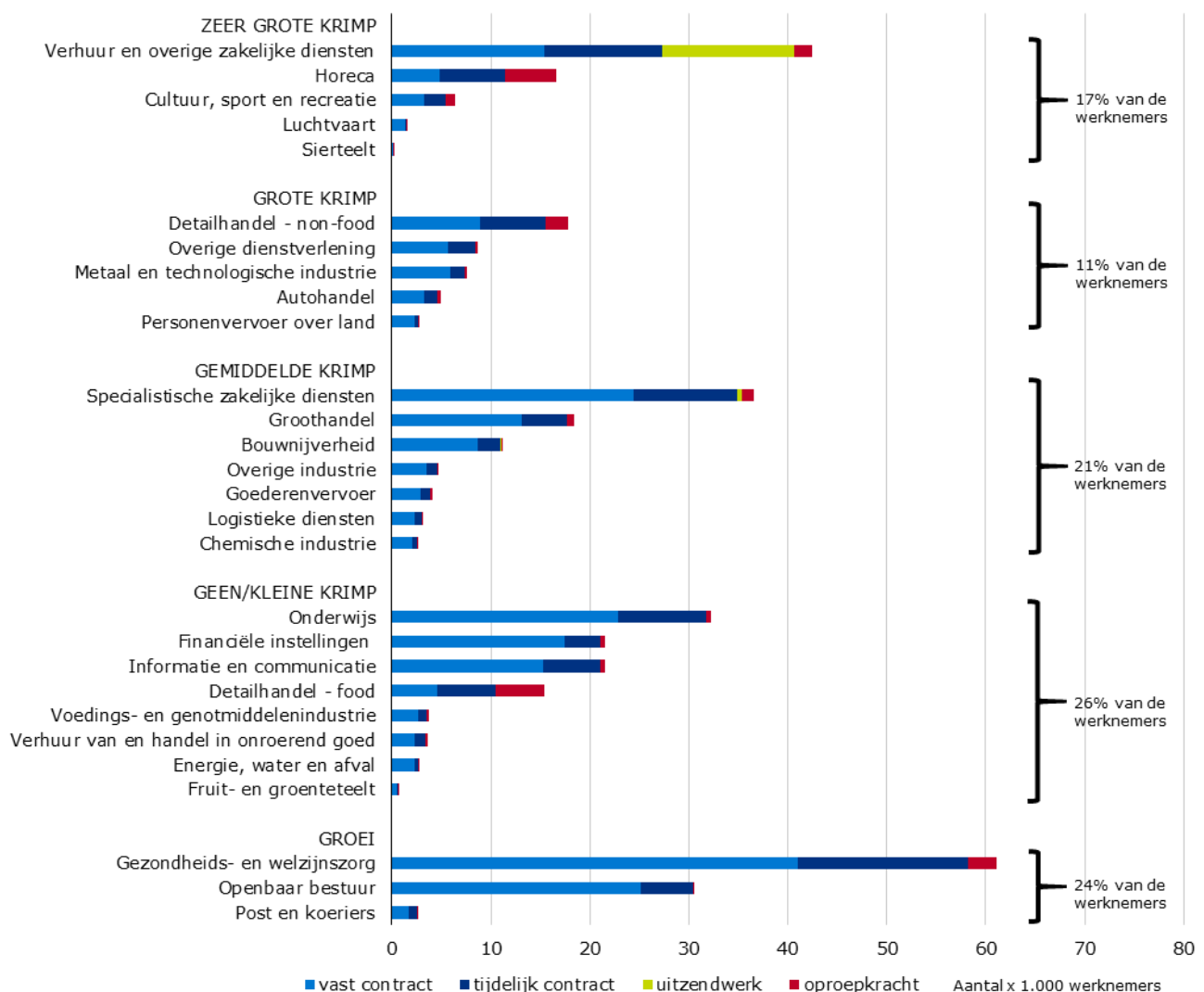
Om de impact per sector inzichtelijk te maken, heeft UWV de sectoren ingedeeld in vijf categorieën die lopen van 'zeer grote krimp' tot 'groei' van werkgelegenheid. Voornamelijk zijn in deze methodiek de zelfstandigen niet meegenomen (zie bijlage 2 voor de methodiek). In Midden-Utrecht is dit ongeveer 16% van de totale werkgelegenheid. Aangezien iedere arbeidsmarktregio zich kenmerkt door een eigen sectorstructuur, verschilt de impact op de werkgelegenheid per regio. Figuur 1 toont per arbeidsmarktregio het aandeel van sectoren met een verwachte (grote of zeer grote) krimp van werkgelegenheid (links) en het aandeel van sectoren met een verwachte groeiende werkgelegenheid (rechts).

Bijna drie op de tien werknemers werkt in zwaar getroffen sector

Midden-Utrecht behoort tot de regio's met een minder zwaar getroffen werkgelegenheid. Dit komt door de regionale werkgelegenheidsstructuur die zich kenmerkt door een sterk aanwezige zorg & welzijn en openbaar bestuur. Sectoren als luchtvaart, sierteelt, horeca en cultuur, sport & recreatie zijn er minder sterk aanwezig. De omvangrijke specialistische zakelijke dienstverlening wordt wel geraakt maar minder sterk.

Figuur 2 toont de verwachte impact van de coronacrisis in Midden-Utrecht op de werkgelegenheid per sector in 2020, onderverdeeld in vijf categorieën van verwachte impact - variërend van zeer grote krimp (bovenin) tot groei (onderin) - zoals beschreven in bijlage 2. De afbeelding laat verder zien hoe groot het aandeel van de sector is in de totale regionale werkgelegenheid en welk type arbeidsrelatie de werknemers in de sector hebben.

Figuur 2 Aantal werknemers in Midden-Utrecht naar arbeidsrelatie, sector en impact coronavirus

Bron: UWV Polisadministratie (werknemers) gecombineerd met SUW Bedrijvenregister voor indeling naar sectoren. Peildatum eind okt'19

In de regio Midden-Utrecht werken 386.000 werknemers. Dat de coronacrisis Midden-Utrecht benedengemiddeld raakt, blijkt uit de vergelijking met geheel Nederland. Van alle werknemers werkt 28% in een sector die te maken heeft met (zeer) grote krimp van werkgelegenheid. Dit betreft in totaal 108.800 werknemers. Aan de andere kant werkt 47% van de werknemers in een sector die nog relatief weinig last heeft van het coronavirus. Bijna een kwart van de werknemers in Midden-Utrecht werkt in een sector waarin de werkgelegenheid groeit. Ter vergelijking: in Nederland werkt 32% in een sector met grote tot zeer grote krimp in werkgelegenheid, werkt 45% in een sector waarin de gevolgen voor de werkgelegenheid beperkt zijn en werkt 23% in een sector met groeiende werkgelegenheid.

De sectoren verschillen niet alleen in de mate waarin de coronacrisis hen raakt. Ook de opties om personeel te behouden of juist af te stoten zijn niet in alle sectoren gelijk. Het aandeel werknemers met een flexibel contract in de sector is hierbij van belang. Werkgevers kunnen immers snel reageren op het wegvallen van economische activiteit met het beëindigen van tijdelijke contracten en het niet of minder oproepen van oproepkrachten, terwijl het ontbinden van vaste contracten meer tijd en moeite kost. Opvallend is dat sectoren die het meest getroffen worden door de crisis, relatief veel gebruikmaken van werknemers met een flexcontract (oproep, tijdelijk, uitzend). De positie van flexkrachten is daarmee kwetsbaar. Ook zelfstandigen, vrouwen en mensen met een lagere opleiding worden geraakt. Kleinere bedrijven (tot 50 werknemers) kunnen volgens het CBS de crisis minder goed opvangen dan grotere bedrijven. Het CBS telde in 2018/2019 ongeveer 74.000 zelfstandigen in de arbeidsmarktregio Midden-Utrecht.

Zeer grote krimp in uitzendbranche, horeca en evenementenbranche

In de regio Midden-Utrecht werken 67.000 werknemers in de zwaarst getroffen sectoren. Dat is 17% van alle werknemers in de regio. Van de sectoren met een zeer grote krimp van de werkgelegenheid is de **uitzendsector** in Midden-Utrecht veruit de grootste sector. Deze subsector valt onder de sector verhuur en overige zakelijke diensten. Maar ook de **horeca** heeft te maken met een zeer groot verlies aan werkgelegenheid. Onder hen zijn relatief veel mensen met een flexibel contract, die het grootste risico lopen op minder of helemaal geen werk. Naast 13.400 uitzendkrachten werken er ook veel andere flexwerkers in de zwaarst getroffen sectoren, namelijk ruim 7.800 oproepkrachten en 20.800 werknemers met een tijdelijk contract. In totaal behoren 42.000 werknemers in de zwaarst getroffen sectoren tot de flexibele schil. Zij lopen relatief veel risico op baanverlies.

Uitzendbureaus in de knel

De **uitzendsector**, die deel uit maakt van de sector verhuur & overige zakelijke diensten, wordt zeer hard getroffen. Veel bedrijven die in de problemen komen door de coronamaatregelen reageren snel met het afstoten van (een deel van) de flexibele schil. Het gaat dan bijvoorbeeld om uitzendkrachten in de horeca, sierteelt, industrie of detailhandel. Volgens onderzoek van CNV heeft de helft (49%) van de uitzendkrachten vrijwel geen werk meer door de coronacrisis. De Algemene Bond Uitzendondernemingen (ABU) meldt ook dat de uitzendbranche zwaar getroffen wordt. Bijna de helft van de ABU-leden maakt gebruik van de NOW. Het aantal personen met een nieuwe WW-uitkering vanuit de uitzendbranche bedraagt in Midden-Utrecht 670 in april. Volgens de ABU kon een deel van de uitzendkrachten die hun werk verloren herplaatst worden in vitale sectoren. Met 30.600 werknemers en een aandeel in de regionale werkgelegenheid van 7,9% raakt dit de totale werkgelegenheid in de regio Midden-Utrecht minder hard dan in veel andere regio's.

Uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling	
Aantal werknemers	30.600
Aandeel werkgelegenheid	7,9%
Verwachte impact corona op sector	Zeer grote krimp
Aandeel flexibel contract	72%

Mindervolle cafés en restaurants

De **horecasector** heeft zwaar te lijden onder de coronamaatregelen. Deze sector kwam vanuit een periode met volop economische activiteit ineens met piepende banden tot stilstand. Nederlanders worden opgeroepen om zoveel mogelijk afstand te houden. Eet- en drinkgelegenheden zijn weer open, maar ze zullen de eerste tijd nog veel minder klanten kunnen ontvangen dan voor de beperkende maatregelen het geval was. Ook hotels hebben minder gasten. In de arbeidsmarktregio Midden-Utrecht behoort de horeca met 16.500 werknemers tot de minder grote sectoren in de regio. De coronacrisis treft vooral de stad Utrecht waar zich veel horecagelegenheden bevinden. Met een aandeel van 71% bestaat een groot deel van het horecapersoneel uit mensen met een tijdelijk contract of oproepcontract die speciaal voor het hoogseizoen zouden worden aangetrokken. Veel van deze tijdelijke werkgelegenheid gaat op korte termijn verloren.

Horeca	
Aantal werknemers	16.500
Aandeel werkgelegenheid	4,3%
Verwachte impact corona op sector	Zeer grote krimp
Aandeel flexibel contract	71%

Voorlopig geen evenementen

Ook de sector **cultuur, sport & recreatie** heeft erg veel last van de coronamaatregelen. Recreatieactiviteiten, sportwedstrijden, voorstellingen en evenementen zijn deels afgelast. Musea, bibliotheken, theaters en bioscopen mogen sinds 1 juni weer open, sportactiviteiten buiten zijn vanaf 11 mei al meer toegestaan. Naar verwachting mogen campings en vakantieparken vanaf 1 juli weer open. Ook sport-scholen, sauna's, sportkantines en casino's kunnen mogelijk per 1 juli open, mits verspreiding van het virus tot die tijd niet te veel is toegenomen. Op 21 april heeft het kabinet besloten dat in ieder geval tot 1 september – maar waarschijnlijk nog langer – geen evenementen mogen plaatsvinden. Dit betekent onder andere dat festivals dit seizoen geen doorgang vinden. Grote evenementen in de regio Midden-Utrecht zoals het festival Central Park, De Parade, Elfia en alle grote evenementen in de Jaarbeurs zijn tot 1 september afgelast. Om de Utrechtse cultuur- en erfgoed-sector financieel te ondersteunen wil de provincie Utrecht een steunpakket van circa 6 miljoen euro oprichten. Het steunpakket zal de komende tijd in afstemming met gemeenten en de culturele sector verder vorm krijgen. Met een aandeel van 1,6% van de regionale werknemers is de impact op de totale werkgelegenheid in de regio Midden-Utrecht beperkt. De sector maakt echter ook veel gebruik van de inhuur van zelfstandigen zonder personeel. In 2018/2019 telde het CBS in de sector cultuur, sport & recreatie circa 5.400 zelfstandigen. Qua beroepen gaat het niet alleen om artiesten, maar vooral ook om ondersteunend personeel, zoals technisch personeel, catering, kaartcontrole, beveiligers, podiumbouwers. Deze mensen verliezen op korte termijn een groot deel van hun inkomen. Naar verwachting mogen campings en vakantieparken vanaf 1 juli weer volledig open.

Cultuur, sport en recreatie	
Aantal werknemers	6.300
Aandeel werkgelegenheid	1,6%
Verwachte impact corona op sector	Zeer grote krimp
Aandeel flexibel contract	48%

Dalende omzet reisbureaus

Binnen de sector overige zakelijke dienstverlening merken **reisbureaus** een dalende vraag, omdat reismogelijkheden sterk beperkt zijn. De luchtvaart ligt grotendeels stil en veel boekingen worden geannuleerd. Voor geannuleerde pakketreizen geeft de Nederlandse reisbranche sinds medio maart speciale vouchers uit met dekking van de Stichting Garantiefonds Reisgelden (SGR). Men hoopt dat reizigers die hun vakantie (noodgedwongen) annuleren hierdoor niet massaal hun geld terugvragen en zodoende faillissementen voorkomen kunnen worden. Er is wel extra werk bij de klantenservice voor het omboeken van reizen. Het aantal nieuwe boekingen is fors gedaald. Reisbureaus zijn in de regio Midden-Utrecht met 0,2% van de werkgelegenheid zeer beperkt aanwezig. Veel reisbureaus hebben een grote flexibele schil gedurende het hoogseizoen. Werknemers met tijdelijke contracten zijn hun baan verloren of lopen het risico op korte termijn hun baan te verliezen.

Reisbureaus	
Aantal werknemers	700
Aandeel werkgelegenheid	0,2%
Verwachte impact corona op sector	Zeer grote krimp
Aandeel flexibel contract	35%

Vooraf grote krimp detailhandel non-food en overige dienstverlening

In de sectoren die met grote krimp te maken hebben, werkt 11% van alle werknemers in de regio Midden-Utrecht (41.800). De grootste sectoren binnen dit cluster zijn **detailhandel non-food** (17.800), overige dienstverlening (8.700) en **metaal en technologische industrie** (7.500 werknemers). Het totaal aantal flexwerkers in deze groep sectoren bedraagt 15.800, waaronder 3.200 oproepkrachten en 12.600 werknemers met tijdelijk contracten. Flexwerkers zijn vooral in **detailhandel non-food** te vinden.

Wisselend beeld in detailhandel

In de sector **detailhandel** in de regio Midden-Utrecht zijn 33.200 werknemers actief, waarvan 17.800 werknemers in de non-food. De sector laat een wisselend beeld zien. De drukte in de winkelstraten veranderden als gevolg van de intelligente lockdown. Waar de **detailhandel food** (onder andere supermarkten) niet of nauwelijks wordt geraakt, is dit anders voor de **detailhandel non-food**. De impact van de coronacrisis is voor veel winkeleigenaren groot. Veel fysieke winkels hadden tijdelijk hun deuren gesloten, zoals kleding- en schoenenzaken, interieurwinkels en kringloopwinkels. Geleidelijk zijn de fysieke winkels weer open met inachtneming van de regels van RIVM.

Detailhandel - non-food	
Aantal werknemers	17.800
Aandeel werkgelegenheid	4,6%
Verwachte impact corona op sector	Grote krimp
Aandeel flexibel contract	50%

Al met al is er in deze branche nog steeds sprake van een flinke omzetsdaling in vergelijking met de situatie voor de maatregelen om het virus in te dammen. Er zijn ook winkels waar het juist druk is, zoals doe-het-zelf zaken en tuincentra. Spellen- en hobbywinkels lijken eveneens garen te spinnen bij de crisis. Ook webwinkels doen het goed. Door de verschuiving naar de online-verkoop blijft het aantal te bezorgen pakketten groeien. Dit leidt tot een toenemende werkgelegenheid in de koeriersbranche.

Persoonlijke dienstverlening in zwaar weer

De **overige dienstverlening** – waartoe onder meer de **persoonlijke dienstverlening** behoort – zit in zwaar weer. De sector - bestaande uit o.a. kappers, nagelstudio's en massagesalons - kent relatief veel zelfstandigen (zonder personeel). In 2018/2019 telde het CBS in de overige dienstverlening in de regio Midden-Utrecht ongeveer 3.300 zelfstandigen. Veel van de werkzaamheden in de persoonlijke dienstverlening zijn weer opgestart, maar wel met aanpassingen zoals alleen werken op afspraak en met voldoende ruimte tussen klanten. Veel zzp'ers zagen ineens hun inkomen tot vrijwel nul terugvallen. Ondernemers kunnen in aanmerking komen voor diverse noodmaatregelen (zie box 1.1).

Overige dienstverlening	
Aantal werknemers	8.700
Aandeel werkgelegenheid	2,3%
Verwachte impact corona op sector	Grote krimp
Aandeel flexibel contract	35%

Box 1.1. Noodmaatregelen van het kabinet

Het kabinet heeft diverse regelingen getroffen om werknemers en zelfstandigen te steunen. Een van de regelingen is de tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor het behoud van Werkgelegenheid (NOW). Sinds 6 april 2020 kunnen werkgevers die een omzetverlies van minimaal 20% hebben een aanvraag indienen voor een loonkostensubsidie via de NOW. De regeling geldt zowel voor personeel met een vaste aanstelling als voor personeel met een flexibel contract. Werkgevers kunnen tot en met 5 juni een aanvraag indienen voor de eerste tranche van de NOW. Het kabinet heeft in mei een tweede termijn van de NOW-regeling aangekondigd (NOW 2.0), voor tegemoetkoming in de loonkosten van juni t/m september. De systematiek is grotendeels hetzelfde, maar de voorwaarden wijken op een aantal punten af van de eerste NOW-regeling. Zo wordt binnen NOW 2.0 de vaste opslag voor opbouw van het vakantiegeld, pensioenpremie en andere werkgeverslasten verhoogd, mogen werkgevers geen bonussen en dividend uitkeren en komt er een inspanningsverplichting om (om)scholing van werknemers te stimuleren. Ook zijn er voor NOW 2.0 afspraken gemaakt over hoe werkgevers moeten handelen als ze toch werknemers willen ontslaan.

Zelfstandigen in de getroffen sectoren zien hun omzet van de ene op de andere dag fors terugvallen. Zij kunnen gebruikmaken van een versoepelde bijstandsregeling bij hun gemeente (Tozo: Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers). Het kabinet heeft in mei bekendgemaakt de Tozo te verlengen tot en met september 2020 (Tozo 2). Tozo 2 heeft enkele aanpassingen ten opzichte van de eerste Tozo. Zo wordt er een partnerinkomenstoets uitgevoerd. Ondernemers die door de maatregelen van het kabinet om het coronavirus te bestrijden directe gevolgen ondervinden, kunnen een beroep doen op een eenmalige tegemoetkoming van 4000 euro per onderneming als ze in de periode tussen 16 maart en 15 juni een omzetverlies van tenminste 4000 euro verwachten en tenminste 4000 euro aan vaste lasten hebben (TOGS: Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren COVID-19). Ondernemers kunnen tot en met 26 juni een aanvraag indienen. Voor MKB-ondernemers uit de sectoren die onder de TOGS vallen en een omzetverlies van meer dan 30% verwachten komt een nieuwe regeling: de Tegemoetkoming Vaste Lasten MKB (TVL). Bedrijven kunnen op basis van deze regeling in aanmerking komen voor een belastingvrije tegemoetkoming om hun vaste materiële kosten te kunnen betalen. Het gaat om maximaal 50.000 euro. De TVL geldt voor de periode vanaf 1 juni tot en met eind september 2020. Bedrijven kunnen gebruik maken van meerdere regelingen naast en achter elkaar: NOW, TOGS en TVL.

Exportgerichte industrie voelt de pijn

De sector **industrie** in de arbeidsmarktregio Midden-Utrecht biedt met een aandeel van 4,8% in de totale werkgelegenheid aan 18.500 werknemers een baan. Vooral de **metaal- en technologische industrie** wordt zwaar getroffen door de coronacrisis. Dit komt door de sterke internationale gerichtheid. In de regio Midden-Utrecht werken in dit deel van de industrie 7.500 werknemers. Nederlandse fabrieken exporten naar westerse landen, maar ook landen als China en Zuid-Korea zijn steeds belangrijkere afzetmarkten. Bij grote internationaal opererende bedrijven (en hun toeleveranciers) lag het werk stil (vanwege de vraaguitval en minder aanvoer van grondstoffen en materialen). Inmiddels starten bedrijven steeds vaker weer op. Volgens de Metaalunie vallen de hardste klappen na de zomer, vanwege het opdrogen van orderportefeuilles. Maar ook op dit moment hebben veel bedrijven al te maken met omzetverlies. In bepaalde segmenten is er nog steeds voldoende of veel werk, bijvoorbeeld in de voedingsmiddelenindustrie en de productie van medische producten. De industrie heeft met 17% een beperkte flexibele schil. Er werken echter in de industrie ook veel uitzendkrachten. Vooral zij verliezen hun baan.

Metaal en technologische	
Aantal werknemers	7.500
Aandeel werkgelegenheid	2,0%
Verwachte impact corona op sector	Grote krimp
Aandeel flexibel contract	21%

Autohandel heeft het lastig

De **autohandel** is een branche die het moeilijk heeft. In economisch zwaardere tijden worden aankopen van personenauto's en bedrijfs-wagens uitgesteld. Het niet uit te stellen onderhoud en reparatiewerk (APK) gaat wel door. In de arbeidsmarktregio Midden-Utrecht zijn zo'n 5.000 personen als werknemer werkzaam in de autohandel. Ongeveer 35% van de werknemers heeft een flexcontract.

Autohandel	
Aantal werknemers	5.000
Aandeel werkgelegenheid	1,3%
Verwachte impact corona op sector	Grote krimp
Aandeel flexibel contract	35%

Minder reizen over land en door de lucht

De **transportsector** met 11.200 werknemers in de regio Midden-Utrecht wordt in verschillende gradaties geraakt. De **luchtvaart** en het **personenvervoer over land** merken de grootste pijn. De luchtvaart ligt nagenoeg helemaal plat, al neemt het aantal vluchten vanaf begin mei alweer iets toe en gaat het vrachtverkeer ook door. Voor heel veel werknemers houdt het werk op. De luchtvaart is echter vooral geconcentreerd rond Schiphol. In de arbeidsmarktregio Midden-Utrecht zijn de directe gevolgen hiervan beperkt. Er werken in Midden-Utrecht 1.500 werknemers in de luchtvaart, waarvan 90% een vast contract heeft. Het openbaar vervoer rijdt weer volgens normale dienstregeling, maar het zal ook voor deze sector lastig worden om de anderhalvemetersamenleving kostendekkend vorm te geven. In de regio Midden-Utrecht is het hoofdkantoor van de Nederlandse Spoorwegen gevestigd. Door het massale thuiswerken en beperkende maatregelen is het aantal treinreizigers beperkt en zijn de verliezen groot. De NS voorziet dan ook voor de komende jaren financiële problemen. Het **goederenvervoer** over de weg had bij het begin van de coronacrisis veel werk door de bevoorrading van supermarkten, maar dat is inmiddels redelijk genormaliseerd. Ook het goederenvervoer over water (scheepvaart) heeft het lastig door import- en exportbeperkingen. Met een aandeel van 2,9% in de regionale werkgelegenheid is de transportsector (exclusief logistiek) in de regio Midden-Utrecht niet groot. De gevolgen voor de regionale werkgelegenheid blijven daardoor beperkt.

Personenvervoer over land	
Aantal werknemers	2.800
Aandeel werkgelegenheid	0,7%
Verwachte impact corona op sector	Grote krimp
Aandeel flexibel contract	17%

Gemiddelde krimp in specialistische zakelijke diensten

De zeven sectoren met een gemiddelde impact vertegenwoordigen samen 80.800 werknemers in de regio Midden-Utrecht. Dat is 21% van de regionale werkgelegenheid. De **specialistische zakelijke dienstverlening** heeft de grootste omvang met 36.600 werknemers, gevolgd door de **groothandel** (18.400), **bouw** (11.200), **facilitaire diensten** (6.400) en de **overige industrie** (4.700). In de zeven sectoren met gemiddelde krimp aan werkgelegenheid werken in de regio Midden-Utrecht in totaal 24.000 flexwerkers.

Impact op specialistische zakelijke diensten gemiddeld

Het coronavirus raakt alle sectoren, maar treft naar verwachting de **specialistische zakelijke dienstverlening** minder hard dan de eerder genoemde sectoren. In de arbeidsmarktregio Midden-Utrecht omvat deze sector met 36.600 werknemers een aanzienlijk aandeel van de werkgelegenheid (9,5%). Ook kent deze sector in de regio de meeste zelfstandigen. In 2018/2019 telde het CBS in de specialistische zakelijke dienstverlening in de regio Midden-Utrecht 16.300 zelfstandigen. Dit is 22% van alle zelfstandigen in de arbeidsmarktregio. Een deel van de zelfstandigen in deze sector ziet de omzet en het werk afnemen of soms geheel stilvallen. Het verlies aan werkgelegenheid bij zelfstandigen is daardoor deels niet in de cijfers zichtbaar. In de regio Midden-Utrecht zijn vooral veel organisatieadviesbureaus, architecten-, ingenieursbureaus en juridische & administratieve diensten en reclame- en onderzoeksbureaus. Door de RaboResearch wordt voorzien dat dit jaar vooral de organisatieadviesbureaus en de communicatiebureaus minder omzet en werk hebben.

Specialistische zakelijke diensten	
Aantal werknemers	36.600
Aandeel werkgelegenheid	9,5%
Verwachte impact corona op sector	Gemiddelde krimp
Aandeel flexibel contract	33%

Nauwelijks krimp in onderwijs, bij financiële instellingen en ICT

De acht sectoren waar relatief weinig werk verloren gaat, herbergen in de regio Midden-Utrecht 26% van alle werknemers (101.900). De grootste sector is het **onderwijs** met 32.200 werknemers, gevolgd door **financiële instellingen** (21.500), **informatie & communicatie** (21.500) en **detailhandel food** (15.400). In de acht sectoren werken in de regio Midden-Utrecht in totaal 33.600 flexwerkers. Werknemers met een flexibel contract zijn vooral werkzaam in detailhandel food (10.900) en onderwijs (9.300). Maar gezien de beperkte impact zullen zij minder risico lopen op baanverlies dan flexwerkers in eerdergenoemde sectoren.

Onderwijs

De **onderwijssector** is met 32.200 werknemers en 8,3% van de werkgelegenheid sterk aanwezig in de arbeidsmarktregio Midden-Utrecht. Als gevolg van het uitbreken van het coronavirus kwam de sector deels stil te liggen. Online-onderwijs werd geïntensiveerd. Het voortgezet onderwijs (vo) en het voortgezet speciaal onderwijs (vso) zijn gecontroleerd open. Ook het basisonderwijs en de buitenschoolse opvang gaan weer volledig open. Vanaf 15 juni gaan het mbo en hoger onderwijs (hbo-instellingen en universiteiten) beperkt van start. De werkgelegenheid in het onderwijs blijft vrijwel constant. Het kabinet investeert bijna €500 miljoen extra in het onderwijs om onderwijsachterstanden en studievertraging te voorkomen.

Onderwijs	
Aantal werknemers	32.200
Aandeel werkgelegenheid	8,3%
Verwachte impact corona op sector	Geen/kleine krimp
Aandeel flexibel contract	29%

Financiële instellingen

Financiële instellingen, zoals banken en verzekeringen, zijn met 21.500 werknemers en 5,6% van de werkgelegenheid oververtegenwoordigd in de arbeidsmarktregio Midden-Utrecht. Er wordt in deze sector geen grote krimp verwacht. Als gevolg van de coronacrisis is er sprake van extra drukte bij de afdelingen, waar ondernemers uitstel van de aflossingsverplichtingen en extra krediet kunnen aanvragen. Ook krijgen financiële instellingen veel vragen over de impact op verzekeringen, pensioenen, beleggen en internationaal ondernemen. De werving van klantcontactmedewerkers, ict'ers en CDD-specialisten loopt online door

Financiële instellingen	
Aantal werknemers	21.500
Aandeel werkgelegenheid	5,6%
Verwachte impact corona op sector	Geen/kleine krimp
Aandeel flexibel contract	19%

ICT

De **ICT-sector** is met 21.500 werknemers en 5,6% van de werkgelegenheid in de regio Midden-Utrecht een middelgrote sector. In deze arbeidsmarktregio is de ICT-sector veel sterker aanwezig dan in veel andere arbeidsmarktregio's. Van de werknemers in de ICT-sector werkt 29% op basis van een flexibel contract. Het beeld in deze sector is divers. Bedrijven die het thuiswerken en online-vergaderingen faciliteren hebben volop werk. Andere bedrijven bijvoorbeeld die de door corona-geraakte sectoren faciliteren hebben minder werk. Vooral gedetacheerde ict'ers en zzp'ers hebben het moeilijk. Volgens het CBS zijn er in de regio Midden-Utrecht bijna 5.000 zelfstandigen in deze sector werkzaam. Zodra de economie weer op gang komt is het aannemelijk dat de werkgelegenheid in deze sector weer zal toenemen.

Informatie en communicatie	
Aantal werknemers	21.500
Aandeel werkgelegenheid	5,6%
Verwachte impact corona op sector	Geen/kleine krimp
Aandeel flexibel contract	29%

Groei aantal werknemers in zorg, overheid en post & koeriers

Tot slot zijn er drie sectoren die naar verwachting zullen groeien. In deze sectoren zijn 94.400 werknemers werkzaam (ruim 24% van de totale regionale werkgelegenheid). De sector **zorg en welzijn** is daarin dominant met 61.100 werknemers. Daarna volgt het **openbaar bestuur** met zo'n 30.500 werknemers. Bij de **post en koeriersdiensten** werken in de regio Midden-Utrecht 2.700 werknemers.

Groei in de zorg, maar niet voor iedereen

De sector **zorg en welzijn** is met 61.100 werknemers en een aandeel van 16% van alle werknemers in de arbeidsmarktregio Midden-Utrecht een zeer belangrijke sector voor de regionale werkgelegenheid. De sector wordt op een heel andere manier geraakt door het coronavirus dan de meeste andere sectoren. Het beeld in de sector zorg & welzijn is divers. De ziekenhuizen hadden het na het uitbreken van het coronavirus het extra druk met het zorgen voor COVID-19 patiënten. Er is vooral veel werk voor verplegend personeel. Tegelijkertijd werd de reguliere zorg zo veel mogelijk uitgesteld en waren er minder verwijzingen door huisartsen naar ziekenhuizen. Inmiddels wordt de reguliere zorg weer opgestart. Een deel van de verpleeghuizen en instellingen voor gehandicaptenzorg is nog gesloten voor bezoekers. De dagbesteding wordt weer opgestart en bezoek wordt weer deels toegestaan. Daarnaast zijn er ook zorgen onder het personeel over het gebrek aan beschermingsmiddelen, over de overbelasting en is het (ziekte)verzuim aanzienlijk. In de thuiszorg zeggen klanten de niet per se noodzakelijke zorg regelmatig af in verband met angst voor besmetting – waardoor ook hier sprake is van omzetverlies. Hetzelfde geldt voor de tandheelkundige en paramedische zorg. Praktijken van tandartsen, mondhygiënisten en fysiotherapeuten waren beperkt open (voor spoedzorg of online-zorg) of zelfs helemaal gesloten. Inmiddels start men weer meer werkzaamheden op. De kinderopvang was alleen open voor ouders die in cruciale beroepen of vitale processen werken. Per 11 mei zijn de kinderdagopvang en de gastouderopvang regulier opengegaan. Per 8 juni geldt dat ook voor de buitenschoolse opvang (die vanaf 11 mei gedeeltelijk open is gegaan). Over de periode waar ouders geen gebruik hebben kunnen maken van de kinderopvang (16 maart tot 8 juni), ontvangen zij van de overheid een vergoeding ter compensatie van de eigen bijdrage. De vraag naar kinderopvang neemt mogelijk wel af als de werkloosheid dit jaar toeneemt.

Gezondheids- en welzijnzorg	
Aantal werknemers	61.100
Aandeel werkgelegenheid	15,8%
Verwachte impact corona op sector	Groei
Aandeel flexibel contract	33%

Overheid heeft het drukker

Het **openbaar bestuur** is met 30.500 werknemers en 7,9% van de werkgelegenheid sterk aanwezig in de regio Midden-Utrecht. De sector is in de regio wat betreft de werkgelegenheid zelfs oververtegenwoordigd. Dit blijkt uit de aanwezigheid van grote kantoren van bijvoorbeeld Belastingdienst, Rijkswaterstaat, UWV, Provincie Utrecht en gemeenten. De vraag naar personeel bij de overheid is voor het uitbreken van de coronacrisis door hogere overheidsuitgaven en pensioenering als gevolg van vergrijzing toegenomen. Het is aannemelijk dat in 2020 het aantal vacatures verder zal groeien. De coronacrisis leidt tot extra vraag naar personeel op het gebied van uitkeringsverstrekking. In totaal heeft ongeveer 18% een flexcontract en dat is weinig in vergelijking met andere sectoren.

Openbaar bestuur	
Aantal werknemers	30.500
Aandeel werkgelegenheid	7,9%
Verwachte impact corona op sector	Groei
Aandeel flexibel contract	18%

Midden-Utrecht waarschijnlijk minder hard geraakt

In deze analyse is op basis van de aard van de werkgelegenheid gekeken naar de impact van de coronacrisis in de regio Midden-Utrecht. De conclusie werd getrokken dat de impact van de coronacrisis per sector verschillend is. Doordat de werkgelegenheidsstructuur sterk bepalend is voor de situatie op de regionale arbeidsmarkt is het ook aannemelijk dat de arbeidsmarkt in de regio Midden-Utrecht minder sterk wordt getroffen door de coronacrisis dan veel andere arbeidsmarktregio's. Het is goed om ter afsluiting van deze notitie op te merken dat er nog andere factoren zijn die eveneens een sterke invloed hebben op de mate van regionale impact in de regio Midden-Utrecht. Hierbij o.a. te denken aan de onderlinge verbondenheid tussen sectoren, de centrale ligging van de regio, het regionale innovatievermogen en het aanpassingsvermogen c.q. de weerbaarheid van het regionale arbeidsaanbod.

De arbeidsmarktregio Midden-Utrecht heeft een relatief sterke economie en is daardoor minder gevoelig voor de economische effecten van de coronacrisis dan andere regio's. Dit is vooral het gevolg van de gevarieerde werkgelegenheidsstructuur, waardoor er voor werkzoekenden relatief veel uitwijkmogelijkheden zijn. RaboResearch constateert dat de matig commerciële verbondenheid van bedrijven in de regio Utrecht nu gunstig kan uitpakken doordat de neergang in de ene sector andere sectoren niet of minder mee trekt. We zien verder dat de in de arbeidsmarktregio Midden-Utrecht door corona sterk getroffen sectoren niet omvangrijk of ondervertegenwoordigd zijn. Ook de in de regio Midden-Utrecht zeer omvangrijke sector specialistische zakelijke diensten wordt door de coronacrisis geraakt, maar is wat minder gevoelig dan andere sectoren. Bovendien kent de regio een omvangrijke minder gevoelige publieke sector en deze vormt een voorraad van werkgelegenheid. Ook de bereikbaarheid door de gunstige centrale ligging in het land en het hoge

innovatieve vermogen van het bedrijfsleven zijn sterke regionale punten. Het hoge innovatieve vermogen komt o.a. tot uiting in een oververtegenwoordiging van de ICT-sector en de aanwezigheid van relatief veel kennisinstellingen. Volgens de European Innovation Scoreboard 2019 van de Europese Commissie scoort de provincie Utrecht van alle provincies met een score van 35% boven het EU-gemiddelde, het hoogst op de Regionale Innovatie Index Nederlandse provincies. Ten slotte maakt ook de aanwezigheid van een relatief hoogopgeleide flexibele beroepsbevolking de regio minder kwetsbaar. Dat de beroepsbevolking hoger opgeleid is blijkt onder andere uit cijfers over de werkzame beroepsbevolking van het CBS in 2019. Het aandeel op beroepsniveau 4 ligt in de regio Midden-Utrecht 13 procentpunt hoger dan het landelijke aandeel op dit beroepsniveau. Het gaat hier om het vereiste hoger of wetenschappelijk onderwijsniveau dat nodig is om zeer complexe gespecialiseerde taken uit te voeren. De overige aandelen, vooral het aandeel beroepsniveau 2, liggen in de regio Midden-Utrecht lager dan landelijk.

Bijlage 1 Steunpakket om banen te behouden

De huidige situatie rond het coronavirus raakt de Nederlandse economie hard. Rechtstreeks, maar ook indirect omdat de Nederlandse economie als open economie sterk verbonden is met de situatie in de rest van de wereld. Het kabinet heeft diverse steunmaatregelen in het leven geroepen om zoveel mogelijk werkgelegenheid te behouden. Zo is sinds 6 april de Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor behoud van Werkgelegenheid (NOW, zie ook box 1.1) opengesteld voor werkgevers die hun omzet substantieel zien verminderen. Via de NOW kunnen deze werkgevers een tegemoetkoming in de loonkosten van hun werknemers krijgen, waardoor ze het loon kunnen doorbetalen en mensen met een vast of flexibel contract in dienst kunnen houden. Het merendeel van de toegekende aanvragen heeft betrekking op werkgevers in de horeca en catering, detailhandel en commerciële dienstverlening. Werkgevers kunnen tot en met 5 juni een aanvraag indienen voor de eerste tranche van de NOW. Het kabinet heeft in mei een tweede termijn van de NOW-regeling aangekondigd, voor tegemoetkoming in de loonkosten van juni t/m september (NOW 2.0). De systematiek is grotendeels hetzelfde, maar de voorwaarden wijken op een aantal punten af van de eerste NOW-regeling. Zo wordt de vaste opslag voor opbouw van het vakantiegeld, pensioenpremie en andere werkgeverslasten verhoogd, mogen werkgevers geen bonussen en dividend uitkeren en komt er een inspanningsverplichting om (om)scholing van werknemers te stimuleren.

Deze steunmaatregel draagt bij aan het zoveel mogelijk beperken van verlies van werkgelegenheid. Desondanks verwacht UWV dat er schade ontstaat aan de werkgelegenheid. Ook het Centraal Planbureau (CPB) geeft aan dat de steun de klappen verzacht maar dat de werkloosheid toch zal gaan oplopen. De effecten zijn nu nog lastig te kwantificeren: de verspreiding van het virus en de duur van de daaraan gekoppelde maatregelen om het virus een halt toe te roepen zijn nog moeilijk te voorspellen. Ook is er nog weinig zicht op de mate waarin bedrijven zich kunnen aanpassen aan de nieuwe situatie (kan er thuis gewerkt worden? kan een bedrijf zich aanpassen aan de anderhalvemetersamenleving?). En er is nog geen zicht op de exacte effecten van de steunmaatregelen.

Het aantal lopende WW-uitkeringen is sinds de uitbraak van het coronavirus flink gestegen, van 240.200 (eind februari) naar 292.100 (eind april). Dat is een toename van 51.900 WW-uitkeringen in de maanden maart en april (+21,6%). Achter deze toename van het aantal lopende WW-uitkeringen zit een forse toename van het aantal nieuwe WW-uitkeringen dat UWV heeft toegekend in de maanden maart en april. April telde 73.700 nieuwe WW-uitkeringen, ofwel gemiddeld 14.700 per week. Dat weekgemiddelde ligt 65% hoger dan in maart. In die maand kwamen er 37.800 nieuwe uitkeringen bij, gemiddeld 9.500 per week. Het aantal nieuwe WW-uitkeringen nam vooral vanaf de tweede helft van maart toe. In april nam het aantal nieuwe WW-uitkeringen in alle sectoren toe. In maart concentreerde de toename van nieuwe WW-uitkeringen zich in de horeca, cultuursector en uitzendbedrijven en hadden enkele sectoren nog een afname.

Bijlage 2 Diverse sectoren hard geraakt, nog veel onzekerheid

Hoewel er nog veel onzekerheid is, wordt het wel steeds duidelijker dat de impact op de werkgelegenheid sterk verschilt per sector. Bepaalde segmenten van de economie worden (nog) niet of nauwelijks getroffen of groeien juist. Maar er zijn ook al sectoren die naar verwachting sterk krimpen. De getroffen sectoren verschillen in de mogelijkheid om op korte termijn te reageren op het stilvallen of verminderen van de economische activiteit. Zo zijn er verschillen in bijvoorbeeld de mogelijkheden om andere activiteiten te ontplooiën en ook in de opties die ze hebben om hun personeel te behouden of juist af te stoten. Voor het bepalen van de impact op de werkgelegenheid in een sector zijn ook het aandeel werknemers met een flexibel contract en het aandeel zelfstandigen in de sector van belang.¹ Werkgevers die veel mensen met een tijdelijk of flexibel contract in dienst hebben, zullen sneller afscheid nemen van hun personeel in moeilijke economische situaties dan werkgevers met veel werknemers met een vast contract. Ook al wordt er met de NOW gestreefd naar het zoveel mogelijk in dienst houden van personeel. Zelfstandigen zien hun omzet terugvallen en kunnen minder uren werken dan ze wellicht willen.

UWV verwacht dat met name de verhuur en overige zakelijke dienstverlening (waaronder uitzendbureaus en reisbureaus), de sierteelt, de luchtvaart, horeca en cultuur, sport en recreatie hard worden geraakt. Daarnaast gaat UWV uit van een grote banenkrimp in de metaal en technologische industrie, detailhandel non-food, autohandel, personenvervoer over land en overige dienstverlening (waaronder de persoonlijke dienstverlening als kappers ed.).²

Onderstaande figuur laat de verwachte impact op de sectorale werkgelegenheid in 2020 zien van het coronavirus.

Verhuur en overige zakelijke diensten*	zeer grote krimp
Horeca	
Cultuur, sport en recreatie	
Luchtvaart	
Sierteelt	
Detailhandel non-food	grote krimp
Metaal en technologische industrie	
Overige dienstverlening**	
Autohandel	
Personenvervoer over land	gemiddelde krimp
Specialistische zakelijke diensten***	
Groothandel	
Bouwnijverheid	
Overige industrie****	
Goederenvervoer	
Logistieke diensten	
Chemische industrie	geen/kleine krimp
Onderwijs	
Detailhandel food	
Financiële instellingen	
Informatie en communicatie	
Voedings- en genotmiddelenindustrie	
Verhuur van en handel in onroerend goed	
Energie, water en afval	
Fruit- en groenteteelt	groei
Gezondheids- en verzorgingszorg	
Openbaar bestuur	
Post en koeriers	

* betreft o.a. uitzendbureaus en reisbureaus.

** betreft o.a. persoonlijke dienstverlening (w.o. kappers en nagelstudio's) en levensbeschouwelijke en politieke organisaties.

*** betreft o.a. reclamebureaus, architecten en accountantskantoren.

**** betreft o.a. vervaardiging van diverse consumentengoederen (w.o. meubels) en reparatie/installatie machines en apparaten.

¹ Op het moment van schrijven van dit artikel beschikte UWV nog niet over bruikbare actuele informatie over aantal zelfstandigen per sector. UWV zal de komende tijd meer data gaan verzamelen en ontsluiten en op termijn ook de impact gaan vertalen naar de gevolgen voor de arbeidsmarktregio's en voor de langere termijn.

² Voor de veeteelt, bosbouw en visserij is de impact op de werkgelegenheid nog niet bepaald omdat er meer informatie nodig is over het aantal zelfstandigen in deze sectoren.

Bijlage 3 Bronnen voor de bepaling van de sectorale impact

Sinds het uitbreken van de coronacrisis hebben de economische researchafdelingen van de grote banken analyses gepubliceerd over de sectorale gevolgen van het virus. Het Centraal Planbureau (CPB) besteedt in haar scenario-analyse van 26 maart eveneens aandacht aan de sectoren die het meest getroffen worden. De banken en het CPB concentreren zich op de impact op de productie en/of de omzet van sectoren. De banken drukken de impact uit in cijfers, terwijl het Centraal Planbureau kwalitatieve uitspraken doet. Specifiek voor de sector bouwnijverheid heeft het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB) recent een studie gepubliceerd. Daarin wordt de impact op zowel de productie als de werkgelegenheid in de bouw beschreven.

De verwachtingen van de banken, het CPB en het EIB zijn belangrijke bronnen voor de sectorale impact die UWV voor dit artikel heeft ingeschat. De sectorale verwachtingen van deze onderzoeksinstituten hebben we omgezet in een classificatie van 'zeer grote krimp' tot en met 'groei'.

UWV brengt ook zelf in kaart in welke sectoren sprake is van een tekort aan personeel en in welke sectoren mensen vanwege het coronavirus niet of minder kunnen werken. Hierbij baseren we ons op inventarisaties onder het netwerk van werkgevers(organisaties) en de kennis van de sector- en prognose-experts van UWV over werkgelegenheidsontwikkelingen in sectoren. Voor de sectorale impact die we zelf inschatten, kijken we niet alleen naar de impact op productie, maar vooral naar de werkgelegenheid. We hanteren daarbij een uitgebreidere sectorindeling dan de banken en het CPB doen. Zo maken niet alle banken onderscheid tussen food en non-food in de detailhandel, terwijl de impact voor deze branches sterk verschilt. De verwachtingen van de banken, CPB, EIB en UWV zijn vervolgens gewogen tot één inschatting. Als de inzichten van de verschillende organisaties uiteenlopen, dan hebben we onze eigen inschatting laten prevaleren.

We hebben bewust gekozen voor een classificatie van de impact in vijf categorieën. Exacte voorspellingen zijn op dit moment erg onzeker en kunnen na een week al achterhaald zijn. Een meer globale classificatie is in de huidige situatie zinvoller en voor langere tijd bruikbaar. Maar ook voor een classificatie geldt dat inzichten kunnen veranderen naarmate er meer concrete cijfers over de economie en arbeidsmarkt bekend worden. UWV volgt daarom de ontwikkelingen op de voet en zal de inschatting van de impact aanpassen als er aanleiding voor is.

Geraadpleegde bronnen

ABN AMRO (2020). *Invloed coronacrisis op Nederlandse economie*, 27 maart 2020.

CPB (2020). *Scenario's economische gevolgen coronacrisis*, 26 maart 2020.

EIB (2020). *Vooruitzichten voor de bouw na de coronacrisis*, 3 april 2020.

ING Economisch Bureau (2020). *Een vijfde van de economie ligt stil in april en mei*, 8 april 2020.

RaboResearch (2020). *Nederlandse economie krimpt dit jaar harder dan in 2009 – vragen en antwoorden*, 9 april 2020.

UWV (2020). *Inventarisatie van acute personeelstekorten en -overschotten*, Update 6 mei.

CBS (2020). *Aantal werkenden naar sector en type arbeidsrelatie 2018/2019*.

Provincie Utrecht (2020). *ImpactCoronaCrisis*, uitgave nr. 7.

Colofon

Uitgave

UWV Arbeidsmarktinformatie, 4 juni 2020

Postadres

UWV
Afdeling Arbeidsmarktinformatie en -advies
Postbus 58285
1040 HG Amsterdam

Inlichtingen

Bert.vandeGeijn@uwv.nl

Auteur

Bert van de Geijn

Regio in Beeld

Dit rapport geeft een eerste beeld van de impact van de coronacrisis op de werkgelegenheid per sector in de regio. De inzichten uit dit rapport worden de komende tijd verder uitgewerkt. De resultaten hiervan worden verwerkt in de publicatie Regio in Beeld die is gepland voor het najaar van 2020. Het voorliggende rapport vormt hiermee een voorstudie voor Regio in Beeld.

Volg ons

Disclaimer

Alles uit deze uitgave mag worden overgenomen, echter uitsluitend met bronvermelding. Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend

UWV © 2020

De kennispublicaties van UWV hebben betrekking op vier gebieden. Deze kennen een eigen kleurcodering. Zo kunt u snel zien op welk gebied een publicatie betrekking heeft:

 ontwikkelingen in de sociale zekerheid
 arbeidsmarkt en arbeidsparticipatie

 verder professionaliseren van de dienstverlening
 financiële aspecten van de sociale zekerheid